

REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNI SVET

Številka: 010-01/14-0011/4, EPA 2006-VI
Ljubljana, 15. 10. 2014

Državni svet Republike Slovenije je na 22. seji 15. 10. 2014 na podlagi druge alineje prvega odstavka 97. člena Ustave republike Slovenije (Uradni list RS, št. 33/91-I, 42/97, 66/2000, 24/03, 69/04 in 68/06) sprejel naslednje

Mnenje

k Letnemu poročilu Informacijskega pooblaščenca za leto 2013

Državni svet **se je seznanil** s poročilom.

Državni svet ugotavlja, da letno poročilo sledi določbam 14. člena zakona o Informacijskem pooblaščenca, po katerem je ta dolžan poročati Državnemu zboru. Državni svet je letno poročilo Informacijskega pooblaščenca pohvalil, saj je vsebinsko bogato in pregledno.

2013 je zaradi afere Snowden, po razkritju, da ameriška nacionalna varnostna agencija (NSA) zbira telefonske in spletne podatke v ZDA in v tujini, postala problematika zbiranja, povezovanja in izkoriščanja osebnih podatkov bolj problematizirana tudi v slovenski javnosti. Bolj očitno je postalo zavedanje, da z vsako uporabo sodobnih tehnologij posamezniki puščamo svoje sledi in podatke na spletu, mobilnim operaterjem in drugim ter da je z novimi tehnologijami različne baze podatkov zelo enostavno povezovati in slediti posamezniku na vsakem koraku.

Državni svet je ugotovil, da število prijav na obeh področjih delovanja Informacijskega pooblaščenca vsako leto naraste. 2013 je bilo število pritožb, povezanih z dostopom do informacij javnega značaja, 610, izdanih je bilo 258 odločb. Od 610 pritožb jih je bilo 271 zoper zavrnilne odločbe in 339 zoper molk prvostopenjskih organov. Pritožbe prosilcev na zavrnjen dostop do informacij javnega značaja so se v 55 primerih nanašale na občine, 104 na ministrstva in upravne enote, 18 na sodišča in v 80 primerih na javne sklade, zavode in agencije. Prosilci za dostop so bili v največ primerih fizične osebe in v 15 novinarji. Število inšpekcijskih pregledov na področju kršitev varstva osebnih podatkov je bilo 2013 712, od tega 253 na področju javnega sektorja in 459 na področju zasebnega sektorja. Opravljeno je bilo tudi 106 prekrškovnih postopkov. Informacijski pooblaščenec je prejel 2460 zaprosil za pojasnila in mnenja, 6 vlog za izdajo dovoljenja za povezovanje zbirk osebnih podatkov, 11 vlog za izdajo dovoljenja za izvajanje biometričnih ukrepov in 14 vlog za izdajo dovoljenja za iznos osebnih podatkov.

Informacijski pooblaščenec je 2013 vložil dve zahtevi za oceno ustavnosti. Prva se je nanašala na oceno ustavnosti 1., 7., in 8. odstavka 20. člena Zakona o davčnem postopku, gre za javno objavo osebnih podatkov (osebno ime, datum rojstva in višina zapadlih neplačanih davčnih obveznosti) davčnih neplačnikov. Pri tem je Informacijski pooblaščenec menil, da gre za nesorazmeren poseg v varstvo osebnih podatkov. Ustavno sodišče še ni odločilo o zahtevi za oceno ustavnosti. Druga zahteva za zahtevo ustavnosti pa se je nanašala na presojo ustavnosti in zakonitosti XIII. poglavja (hramba podatkov), 162.–169. člena Zakona o elektronskih komunikacijah, ko so telekomunikacijski operaterji shranjevali velike količine osebnih podatkov, iz katerih je bilo mogoče ugotoviti tudi lokacije, s katere je posameznik komuniciral, in tako nadzorovati njegovo gibanje. Informacijski pooblaščenec je svojo zahtevo za presojo ustavnosti utemeljil s tem, da je cilj, ki ga država zasleduje, to je boljša raziskanost (hujših) kaznivih dejanj in varnost in obramba države nesorazmeren, glede na veliko količino zbranih osebnih podatkov. Ustavno sodišče je zahtevalo izničenje sporne zakonske določbe in brisanje osebnih podatkov iz baz podjetij.

V desetih letih je Informacijski pooblaščenec postal prepoznaven državni organ, ki je porok za transparentnost informacij javnega značaja in varovanje osebnih podatkov. Državni svet je izpostavil dobro delo Informacijskega pooblaščenca, ki se kaže tudi v visoki ozaveščenosti slovenske javnosti glede pridobivanja informacij javnega značaja in glede varovanja osebnih podatkov. Anketa Eurobarometra, ki je bila narejena 2008 je tako pokazala, da je slovenska javnost med najbolj ozaveščenimi javnostmi v EU o pomenu varstva osebnih podatkov, kar je tudi odraz dela Informacijskega pooblaščenca na področju izobraževanja javnosti. Po mnenju Državnega sveta so se tudi slovenske institucije prilagodile novim standardom dela na področju varovanja osebnih podatkov in uredile logistiko, kot npr. v šolah, kjer je treba imeti podpis staršev za vsako objavo podatkov ali fotografij učencev v javnosti. Kot je opozoril Informacijski pooblaščenec, morda ti postopki včasih delujejo kot pretirani, vendar je osnovno načelo varstva osebnih podatkov, da imajo posamezniki nadzor nad pretokom osebnih podatkov, ki jih zadevajo.

Informacijski pooblaščenec deluje izobraževalno in preventivno in v te namene uporablja različna orodja: izdajanje neobveznih mnenj glede številnih vprašanj varstva osebnih podatkov, pripravlja smernice in odgovarja na najpogosteje zastavljena vprašanja, podeljuje nagrade za primere dobre prakse, podeljuje priznanja za pridobitev certifikata po standardu vodenja varovanja informacij in deluje v medresorski delovni skupini za varnejše e-identitete. Državni svet podpira takšen način dela Informacijskega pooblaščenca, da se odprta vprašanja pogosto rešujejo z nasveti in izdajanjem mnenj in da kaznovalna politika z globami vred ni v ospredju ali celo namen delovanja Informacijskega pooblaščenca. Kot je predstavil Informacijski pooblaščenec, na področju varovanja osebnih podatkov za ureditev zadev večinoma zadostujejo že opozorila. Najpogostejše kršitve Zakona o osebnih podatkih 2013 so bile na področju obdelave podatkov, nepravilnega zavarovanja osebnih podatkov oziroma njihovega razkrivanja (npr. zdravstveni podatki) ali neposrednega trženja s podatki. V zadnjem času se povečuje število vprašanj glede varovanja zasebnosti na delovnem mestu.

Državni svet je opozoril, da so lokalne skupnosti zelo obremenjene z zahtevami po dostopu do informacij javnega značaja in da se pravica dostopa do informacij

javnega značaja lahko izkorišča tudi v druge namene, npr. kot nadlegovanje uslužbencev.

Državni svet je opozoril na pogosta snemanja aretacij posameznikov in razkrivanje njihove identitete in da je treba potegniti jasno mejo zasebnosti. Gre za občutljivo področje, kjer trčita med seboj dve pravici, pravica do zasebnosti in pravica do obveščeni javnosti in po pojasnilu Informacijskega pooblaščenca ima Policija pooblastila, da sama odloča, kdaj je treba v interesu javnosti to obvestiti o posamezni preiskavi in postopkih. Običajno gre za postopke, v katere so vpletene javne osebnosti in zato prevlada pravica javnosti, da je obveščena. Postopki pa zahtevajo skrbno tehtanje, kateri pravici bo zadoščeno, saj v vsakem primeru pravice nekomu omejimo.

Državni svet je izpostavil prihodnje naloge Informacijskega pooblaščenca in podpira njihovo izvajanje. Državni svet je posebej omenil nujnost popolne implementacije novele Zakona o dostopu do informacij javnega značaja, ki je razširila krog zavezancev za dostop do informacij javnega značaja na vse pravne osebe, v katerih ima prevladujoč vpliv država, lokalna skupnost ali druga pravna oseba javnega prava. Novela zakona omogoča, da bo javnost končno seznanjena s poslovanjem pravnih subjektov, ki so neposredno ali posredno v javnem interesu. Informacijski pooblaščenec je opozoril, da bo uveljavljanje novele Zakona o dostopu do informacij javnega značaja zelo zahtevna naloga, saj nekateri zavezanci za dostop do informacij javnega značaja teh sprememb niso sprejeli dobronamerno, ampak so že sprožili prve tožbe, s katerimi želijo zaustaviti objave svojih podatkov. V pripravi so podzakonski akti za uveljavljanje novele zakona, sredi oktobra pa bo na spletnih straneh AJ PES objavljen prvi seznam pravnih subjektov in njihovih podatkov.

Državni svet je opozoril tudi na pomen delovanja Informacijskega pooblaščenca pri povečanju ponovne uporabe informacij in da bi bile te uporabne brez posebne zahteve. 2013 je bila namreč spremenjena direktiva Evropskega parlamenta in Sveta iz 2003 o ponovni uporabi informacij javnega sektorja in ta sprememba omejuje možnost zaračunavanja ponovne uporabe informacij in širi krog zavezancev za ponovno uporabo (tudi na muzeje, knjižnice in arhive). Prav tako določa obvezen okvir zagotavljanja pravnega varstva in spodbuja zagotavljanje informacij v strojno berljivih in odprtih formatih. Slovenski pravni red bo treba tem spremembam čim prej prilagoditi in za Informacijskega pooblaščenca bo velik izziv implementacija zakonodaje. Državni svet Informacijskega pooblaščenca pri tem podpira, saj je namen teh sprememb ta, da se zagotovi optimalen pravni okvir in spremeni kultura v javnem sektorju, da se spodbudi trg digitalnih vsebin za proizvode in storitve, ki temeljijo na podatkih javnega sektorja in da se prepreči izkrivljanje konkurence na trgu. Spremembe naj bi pripomogle h gospodarski rasti in ustvarjanju novih delovnih mest.

Državni svet pozdravlja aktivno vlogo, ki jo ima Informacijski pooblaščenec v odnosu do nastajanja nove oziroma spremenjene zakonodaje, saj na leto pošlje pripombe na več kot 50 predpisov. Učinkovitost njihovih pripomb je zelo različna in Državni svet pričakuje od Vlade, da bodo opozorila Informacijskega pooblaščenca v fazi priprav zakonodaje upoštevana v največji možni meri, saj se tako lahko izognemo kršenju zakonodaje s področja dostopa do informacij javnega značaja in varstva osebnih podatkov.

Glede na razvoj sodobnih tehnologij bo na področju varstva osebnih podatkov v prihodnje velik izziv preprečevanje zlorab osebnih podatkov, ki nastajajo zaradi digitalizacije arhivov in njihove avtomatizirane obdelave ter dilem v zvezi s tem. Ključni izziv v prihodnje bo tako, kako iz osebnih podatkov izvleči družbeno korist, a ob tem ohraniti varstvo osebnih podatkov. Državni svet prav tako podpira vse nadaljnje aktivnosti Informacijskega pooblaščenca na področju izobraževanja javnosti in njegovo aktivno mednarodno delovanje.

Za poročevalca je bil določen državni svetnik Rajko Fajt.

Mitja Bervar
predsednik